

Visiedocument: Zonneplein, Plejadenplein
Mercuriusplein en Miraplein
maart 2021

EEN ZAAK VAN DE BUURT

GEMEENTE AMSTERDAM
STADSDEEL NOORD

3	MANAGEMENT SAMENVATTING	
5	VOORWOORD	
6	1. INLEIDING	
6	1.1 De opdracht	
6	1.2 Vraagstelling	
6	1.3 Focus visie: Zonneplein en Plejadenplein	
7	2. UITGANGSPUNTEN VISIE ONTWIKKELING	
7	2.1 Nieuwe ontmoetingsplekken	
7	2.2 Creëren van publieke meerwaarde	
8	3. TUINDORP OOSTZAAN	
8	3.1 Bewoners	
9	3.2 Waardering	
9	3.3 Verschillende leefstijlen	
11	4. TUINDORP OOSTZAAN EN DE PLEINEN	
13	4.1 Zonneplein	
13	Focus op ondernemerschap, ontmoeting, kunst en cultuur	
14	4.2 Plejadenplein	
14	Focus op groen, sport, ontspanningen en recreatie	
15	4.3 Mercuriusplein	
15	Focus op wonen	
15	4.4 Miraplein	
16	Focus op woongebied gecombineerd met zorgfuncties	
17	5. VISIE, AMBTIE EN VOORSTEL	
17	5.1 Verbeteren, vernieuwen en verbinden	
17	5.2 De zaak van Tuindorp Oostzaan – werken aan publieke meerwaarde	
18	5.3 Propositie per plein	
18	Zonneplein	
19	Plejadenplein	
20	Mercuriusplein	
21	Miraplein	
	Bijlage1:	Analyse gebied
	Bijlage2:	Overzicht gesprekspartners

MANAGEMENTSAMENVATTING

Inleiding

Voor u ligt het Visiedocument Zonneplein - Mercuriusplein - Plejadenplein – Miraplein in Tuindorp Oostzaan, stadsdeel Noord. Dit is onderdeel van de focus opgave 2020 en 2021 van de gebiedsagenda.

Het dagelijks bestuur van stadsdeel Noord wil met dit document beschrijven welke impuls nodig is op de pleinen en hoe dat gerealiseerd kan worden. Om zo aan te sluiten bij de Uitvoeringsagenda van het College met name aan de ambitie: Fijne buurten, leefbare stad en de gebiedsagenda Noord-West.

Urgentie

Honderd jaar geleden werd Tuindorp Oostzaan – het oude dorp – gebouwd voor de havenarbeiders van NDSM. Een groot deel van hen kwam uit de Amsterdamse Jordaan. Midden in de Noordse polder waren deze nieuwe woningen met tuintjes een verademing ten opzichte van de kleine en slechte behuizing in de binnenstad. Meer ruimte, groen met plekken voor ontspanning, buurtwinkels, een school en plekken om elkaar te ontmoeten, zoals op het Zonneplein.

Nu is Tuindorp Oostzaan 100 jaar oud en ingekapseld door stadswijken die na 1920 werden gebouwd. Molenwijk, Tuindorp Oostzaan West, Terrasdorp, de Bongerd en nieuwe stadswijk rondom NDSM en in de toekomst Havenstad. Deze vormen een belangrijke aanleiding om in te zetten op Tuindorp Oostzaan. De druk op Tuindorp Oostzaan zal gaan toenemen en daarom is het belangrijk dat de openbare ruimte en functies (de pleinen) hier op inspelen.

Uitgangspunten

Uitgangspunten voor dit visiedocument zijn de gebiedsagenda van Amsterdam Noord en het uitvoeringsprogramma van het college 2018 – 2021. Hierop aansluitend hebben we drie uitgangspunten benoemd die inhoudelijk recht doen aan een integrale verbetering van de pleinen en waarbij bewoners, ondernemers en relevante partners een gelijkwaardige rol spelen. We zetten in op:

- Toevoegen publieke meerwaarde
- Publieke ruimte als ontmoetingsruimte en nieuwe werkplek
- Voorzien in een familiair publieke ruimte

Strategie pleinen aanpak

Het Zonneplein en Plejadenplein hebben de potentie om de meeste impact te genereren voor voor Tuindorp Oostzaan als geheel en voor de omliggende buurten. Daarom zetten we met meer gewicht in op:

- Zonneplein als centrum voor ontmoeting – ambachtelijke buurteconomie, ondernemerschap, werk en cultuur
- Plejadenplein als centrum voor groen, bewegen, ontspanning, recreatie, kinderen, ontmoeting

Het mercuriusplein en Miraplein te ontwikkelen door:

- Mercuriusplein via natuurlijk verloop accent verleggen naar woonomgeving, verminderde activiteit van buurteconomie, plein als ontmoetingsplek
- Miraplein, accent verleggen naar groen en ontspannen gebied voor ouderen en gezinnen, waar zorg en naar elkaar omkijken centraal staat

Planning

Korte termijn 2021

Opzetten traject van co-creatie met bewoners, ondernemers en relevante partners	afspraken maken over concrete uitvoering op de pleinen en toewerken naar een samenwerkingsovereenkomst
ZONNEPLEIN	Realiseren fysieke trekker – gebruiken als co-creatielab – ondernemershub – begeleiding en coaching naar werk Met Bewoners, Ondernemers en Partners (BOP) werken aan programmering plein Versterken en verbeteren buurteconomie Wonen verbinden aan leren Verkenning herinrichting openbare ruimte. Hierin water en hitte opgave meenemen. Ambities uitwerken voor een sterkere en verbonden culturele kaart waarin het Zonnehuis, maar ook andere plekken relevant zijn. Denk aan de SOSial Spaces in de voormalig sacramentskerk.
PLEJADENPLEIN	Uitvoering herontwikkeling zuidelijk deel plein Verkennen herontwikkeling noordelijk deel plein Samenwerking maatschappelijke organisaties verbeteren
MERCURIUSPLEIN	Verbeteren openbare ruimte Ondersteunen en versterken ondernemerschap in relatie tot Zonneplein Woonfunctie vergroten
MIRAPLEIN	Vergroenen plein Verbinding maken met Eveen Twiskehuis en groene strook aan Meteorenweg Verbeterde verbinding Meteorenweg en Tuindorp Oostzaan Oostelijk deel Verkenning hitte en wateropgave in relatie tot groot onderhoud openbare ruimte Haalbaarheidsonderzoek naar verdichting met woningen en zorgfuncties in de plint (ondersteunend aan Twiskehuis), hierbij ook aanbod Aldebaranplein betrekken

Lange termijn 2022 – 2027

Voor de lange termijn werken we aan het maken van een uitvoeringsprogramma in samenwerking met bewoners, ondernemers en relevante partners en concrete werkafspraken om de vier pleinen te verbeteren en te verbinden aan de omliggende gebieden.

Specifiek voor het Zonneplein leggen we de afspraken vast in een samenwerkingsovereenkomst tussen bewoners, ondernemers, Ymere, Stadsherstel en de gemeente Amsterdam.

VOORWOORD

Voor u ligt het Visiedocument Zonneplein - Mercuriusplein - Plejadenplein - Miraplein in Tuindorp Oostzaan, stadsdeel Noord. Dit is onderdeel van de focus opgave 2020 en 2021 van de gebiedsagenda.

Het dagelijks bestuur van stadsdeel Noord beschrijft dit document welke impuls nodig is op de pleinen en hoe dat gerealiseerd kan worden. Om zo aan te sluiten bij de Uitvoeringsagenda van het College en met name aan de ambitie: Fijne buurten, leefbare stad en de gebiedsagenda Noord-West. In de afgelopen maanden hebben diverse bewoners, ondernemers en relevante partners gesproken over de kansen en mogelijkheden voor de verschillende pleinen. We hebben dit bekeken als samenhangend geheel van activiteiten en waarden van Tuindorp Oostzaan als geheel. De uitkomsten staan in dit toekomstgerichte voorstel. Hiermee hebben we een kompas waarmee we met bewoners, ondernemers en samenwerkingspartners aan het werk gaan.

LEESWIJZER

In de inleiding leest u meer over de opdracht en de uitgangspunten die aan het visiedocument ten grondslag liggen. In hoofdstuk 2 zoomen we in op het gebied Tuindorp Oostzaan. Hoofdstuk 3 beschrijft het voorstel, met korte, middellange en lange termijn. In de bijlagen treft u een beschrijving van alle pleinen aan.

1. INLEIDING

1.1 DE OPDRACHT

In de focus opgaven 2020 en 2021 (onderdeel van het gebiedsplan van Amsterdam Noord) staat verbetering van vier pleinen in Tuindorp Oostzaan in het noordwestelijk deel van stadsdeel Noord hoog op de agenda. Het gaat om Zonneplein, Mercuriusplein, Plejadenplein en Miraplein. Het stadsdeel wil in samenwerking met bewoners, ondernemers en partners een integrale inzet organiseren op de pleinen met als doel tot een verbetering te komen in het gebruik, zowel voor de eigen wijk als de omliggende (toekomstige) wijken.

Belangrijk uitgangspunt voor dit visiedocument is de bijdrage die het kan leveren aan de Uitvoeringsagenda van het College van de gemeente Amsterdam rond twee ambities: Fijne buurten, leefbare stad en Open en tolerante stad. Daarnaast heeft het visiedocument een directe relatie met zes prioriteiten uit de Gebiedsagenda 2019-2022 ivan stadsdeel Noord: 1. Gelukkige Wijk, 2. Ongedeelde wijk, 3. Bereikbaarheid, 4. Openbare Ruimte, Schoon en goed onderhouden 5. Duurzaamheid en 6. Water en hitte actieplan.

In de afgelopen maanden is met diverse bewoners, ondernemers en relevante partners gesproken over welke kansen en mogelijkheden zij zien voor de verschillende pleinen. Dit gesprek hebben we vanwege de huidige Covid-19 situatie in beperkte mate gedaan via kleinschalige ontmoetingen, telefonische en individuele gesprekken, een werkatelier en een buurtwandeling. Dat is onvoldoende geweest om de betrokkenheid van bewoners en ondernemers verder vorm te geven. We stellen voor in de uitvoering, via participatie en co-creatie, meer mede-eigenaarschap en zeggenschap te ontwikkelen met bewoners, ondernemers en samenwerkingspartners.

1.2 Vraagstelling

Tuindorp Oostzaan, zowel het Oostelijk als het Westelijk deel zijn opgezet in een dorpsstructuur, met smalle straten, tuinen en pleinen voor ontmoeting en spel. Nu zijn de publieke ruimten en gemeenschappelijke plekken in Tuindorp Oostzaan verouderd, sleets geraakt en veranderd van functie, met veel auto's die het straatbeeld bepalen.

Al sinds de sluiting van de NDSM-werf in 1978 zijn er nieuwe mensen in Tuindorp Oostzaan komen wonen. De homogeniteit van de bewoners is diverser geworden en met name sinds de eeuwwisseling is er een sterk toename van hoger opgeleide bewoners met andere leefstijlen.

En het aantal inwoners van Amsterdam Noord groeit; nu 100.000 inwoners en naar verwachting in 2040 160.000 inwoners. Daarmee groeit ook de druk op publieke en maatschappelijke voorzieningen, niet alleen aan de IJ-oeveren, maar juist ook in de buurten en wijken die meer landinwaarts liggen, zoals de tuindorpen.

Door in te zetten op het integraal verbeteren van strategisch belangrijke pleinen kunnen we er mede voor zorgen dat Tuindorp Oostzaan toegerust is op de toekomst. Zowel in het gebruik van publieke ruimte en functies door de mensen en ondernemers van Tuindorp Oostzaan zelf, als van mensen uit omliggende gebieden.

Welke concrete impuls kunnen we de pleinen geven om tot een integrale verbetering van de pleinen te komen? Plekken waar ontmoeting en wederzijdse uitwisseling tot stand kan komen. Waar verschillende groepen die in Tuindorp Oostzaan wonen zich kunnen ontwikkelen en tot ontplooiing kunnen komen. Pleinen die een duidelijk onderscheidend vermogen hebben ten opzichte van elkaar en en betekenisvol zijn en aantrekkelijk zijn om naartoe te gaan. Er moet wat te halen zijn en je wilt er ook langer kunnen verblijven

1.3 FOCUS VISIE: ZONNEPLEIN EN PLEJADENPLEIN

Deze notitie vormt een concrete blik op de toekomst van de vier pleinen, ook in relatie tot ontwikkeling van omliggende buurten, zoals Molenwijk, NDSM en Havenstad. Kijkend naar het gebied en de vier pleinen waar dit visiedocument over gaat, springen er twee bijzonder uit: het Zonneplein en het Plejadenplein. Als strategische aanpak stellen we voor in te zetten op het het Plejadenplein, en het Zonneplein, omdat we daarmee een grotere impact kunnen genereren voor de omliggende buurten, inclusief het Mercuriusplein en het Miraplein. Dat wil overigens niet zeggen dat we daar niets gaan doen.

2. UITGANGSPUNTEN VISIE

Hoe zien we de functionaliteit op de pleinen? Hoe is gemeenschapszin te ondersteunen? En op welke manier laat je bewoners meepraten en meedenken? Naast de keuze voor de pleinen, stoelt deze visie op drie uitgangspunten die hierna beschreven worden.

2.1 NIEUWE ONTMOETINGSPLEKKEN

Jos Gadet, hoofd planoloog van de gemeente Amsterdam en publicist, maakt een statement voor een nieuwe invulling en functionaliteit van de openbare ruimte: "De openbare ruimte is niet alleen meer een sociale ontmoetingsplek, maar bij uitstek ook de werklocatie van de 21e eeuw. Het optimaliseren van deze functies is een uitgangspunt voor ontwerp of herstructurering van de openbare ruimte. Dat houdt in eerste instantie in dat in de verdichtende stad meer ruimte voor voetgangers, meer zitgelegenheden, meer groene gebruiksruiden en minder autobewegingen en parkeerplekken gerealiseerd worden. Ten tweede impliceert dit een zorgvuldige ruimtelijke (her)schikking van publieksfuncties, bedrijfspanden en andere werkruimtes. Dit zit niet als vanzelfsprekend tussen de oren van de gemiddelde Nederlandse ruimtelijke ordenaar of anderszins stadmaker. Aan de openbare ruimte, nog te vaak een restcategorie, wordt amper economische waarde toegedicht." (Gebiedsontwikkeling.nu - 21 april 2020)

2.2 PUBLIEKE FAMILIARITEIT

Het onderscheidend vermogen van Tuindorp Oostzaan zit hem in het authentieke Amsterdamse karakter van dit 100 jaar oude tuindorp. Dit verleden ademt nog door in de oorspronkelijke bewoners van het dorp en hun kinderen die er zijn blijven wonen. In het dorp kennen de meeste mensen elkaar, en is men trots op het gedeelde verleden. Er is nog steeds een sterk gevoel van gemeenschapszin. In het laatste decennium is stadsdeel Noord en Tuindorp Oostzaan steeds meer in trek bij jonge woningzoekenden met of zonder gezin. Zij komen af op het dorpse karakter: rustig, ruimte voor gezinnen met kinderen, ruimte en groen. Door deze instroom van nieuwe bewoners is meer diversiteit ontstaan. Tegelijkertijd groeit natuurlijk ook het zoeken naar een cultuur van gemeenschapszin waarin diverse groepen elkaar meer kunnen ontmoeten en kennismaken.

Talja Blokland, socioloog en onderzoeker naar gemeenschapszin noemt het begrip publieke familiariteit als manier om gemeenschapszin te ondersteunen. De manier waarop gemeenschapszin nu in deze tijd vorm gegeven wordt is anders dan toen het Tuindorp Oostzaan gebouwd werd. Gemeenschapszin, communityvorming en het gevoel te horen bij de buurt wordt nu meer en meer ingegeven door persoonlijke netwerken, ook wel sociaal kapitaal genoemd. De plekken waar je elkaar ontmoet zijn niet meer het vaste buurthuis. Je vindt elkaar in de openbare ruimte of op andere plekken.

Overdracht van sociaal kapitaal (de een helpt de ander verder) kan volgens Blokland vooral ontstaan met mensen en op plekken waar je vaker komt en waar je elkaar vaker treft. 'Dan ontstaat er een setting waarin mensen op min of meer toevallige wijze iets over de ander te weten komen. Zoek je een gitaarleraar voor je zoon? De vader van voetbalvriend Jan die elke zondag met jou langs de lijn staat, kan er je wel één aanbevelen.'

2.3 CREËREN VAN PUBLIEKE MAATSCHAPPELIJKE WAARDE

Met deze visie zetten we een gezamenlijke stip op de horizon. Hiervoor hebben we in 2020 bewoners en ondernemers gesproken uit het gebied. Met een buurtwandeling, een werkatelier, gesprekken op straat en telefonisch en twee pleinbijekomsten is geïnventariseerd wat goed is, wat minder goed, welke wensen en behoeften er zijn en waar we het best prioriteit aan kunnen geven. Hierbij willen we aantekenen dat het betrekken van bewoners en ondernemers en met hen een gezamenlijk agenda opzetten lastig is geweest door de maatregelen die Covid-19 op ons heeft gelegd.

Het is echter nadrukkelijk de bedoeling om in de komende periode van uitvoering bewoners, ondernemers en andere partijen te betrekken, ruimte te bieden aan bottom up initiatief en samen te werken aan de opgave. We willen daar maximaal op in zetten onder het motto 'Een zaak van de buurt' en zoeken naar een manier van samenwerken tussen bewoners en ondernemers.

3. TUINDORP OOSTZAAN ¹

Tuindorp Oostzaan-Oost) werd 100 jaar geleden (1920) gebouwd als een tuindorp voor arbeiders van de NDSM-werf. De Amsterdamse School stijl is kenmerkend voor dit deel van Tuindorp Oostzaan. Hoewel de huizen bedoeld waren als noodwoningen die niet langer mee zouden gaan dan 35 jaar, zijn ze nu nog steeds in gebruik. Tuindorp Oostzaan (West) is later – in de jaren '50 gebouwd als uitbreiding van de stad. In dit hoofdstuk maken we een korte analyse van het gebied, de mensen die er in wonen en de pleinen die onderwerp zijn van dit visiedocument. Voor deze analyse is gebruik gemaakt gegevens die beschikbaar zijn gesteld door de afdeling Onderzoek, Informatie en Statistiek (OIS). En observaties door bewoners, ondernemers en partners die samengekomen zijn in een aantal bijeenkomsten en of waarmee individuele gesprekken zijn gevoerd.

3.1 BEWONERS

Wie wonen er in Tuindorp Oostzaan en hoe ontwikkelt deze groep zich. Hiervoor is in beeld gebracht welke doelgroepen er in Tuindorp Oostzaan Oost en West wonen. Ter vergelijking hebben we het Amsterdams gemiddelde toegevoegd. NDSM zal als nieuwe stadswijk direct verbonden zijn aan de ontwikkeling van Havenstad en is relevant voor Tuindorp Oostzaan. Inzicht in wie er in het NDSM gebied wonen is ook relevant om een indicatie te krijgen van wie nieuwe bewoners zijn in Amsterdam Noord. Tabel 1 gaat in op de verschillende doelgroepen en hoe en in wat voor huizen zij wonen. Tabel 2 laat zien hoe het aantal hoogopgeleiden groeit in Tuindorp Oostzaan door de toestroom van nieuwe bewoners. Paragraaf 3.3. gaat in op de verschillende leefstijlen tussen de doelgroepen.

Tabel 1:

BEVOLKING (2020)	OOST	WEST	NDSM	A'DAM GEMIDDELD
Inwoners	4.191	1.136	1.812	872.380
Niet-Westerse migratie achtergrond	19,1% (Tegen A'dam gemiddelde van 36%)	20,1%	23,5%	36,2%
80+	3,9%	13,8%	n.b.	2,7%
65+	18,6%	32,8%	0,2%	12,7%
0-17 jaar	19,5%	15,8%	2,3%	16,9%
Werkloos	11,8%	9%	3%	9,8%
Opleiding laag	36%	38%	5%	23%

WONINGVOORRAAD (2020)	OOST	WEST	NDSM	A'DAM GEMIDDELD
Woningen	1.991	551	2.020	447.210
Particuliere huur	1,6%	6,5%	67%	29,2%
Corporatie bezit (sociale huur)	67%	70,6%	32,6%	40,9%
Koop	31,5%	22,9%	0,3%	30 %

Tabel 2:

BEVOLKING (2020)	2010	2018
% laagopgeleid	50	34
% middelbaar opgeleid	39	37
% hoogopgeleid	11	29

¹ In dit document bedoelen we met Tuindorp Oostzaan de buurten Tuindorp Oostzaan Oost en West. Dus niet de Bongerd en Terrasdorp

3.2 WAARDERING

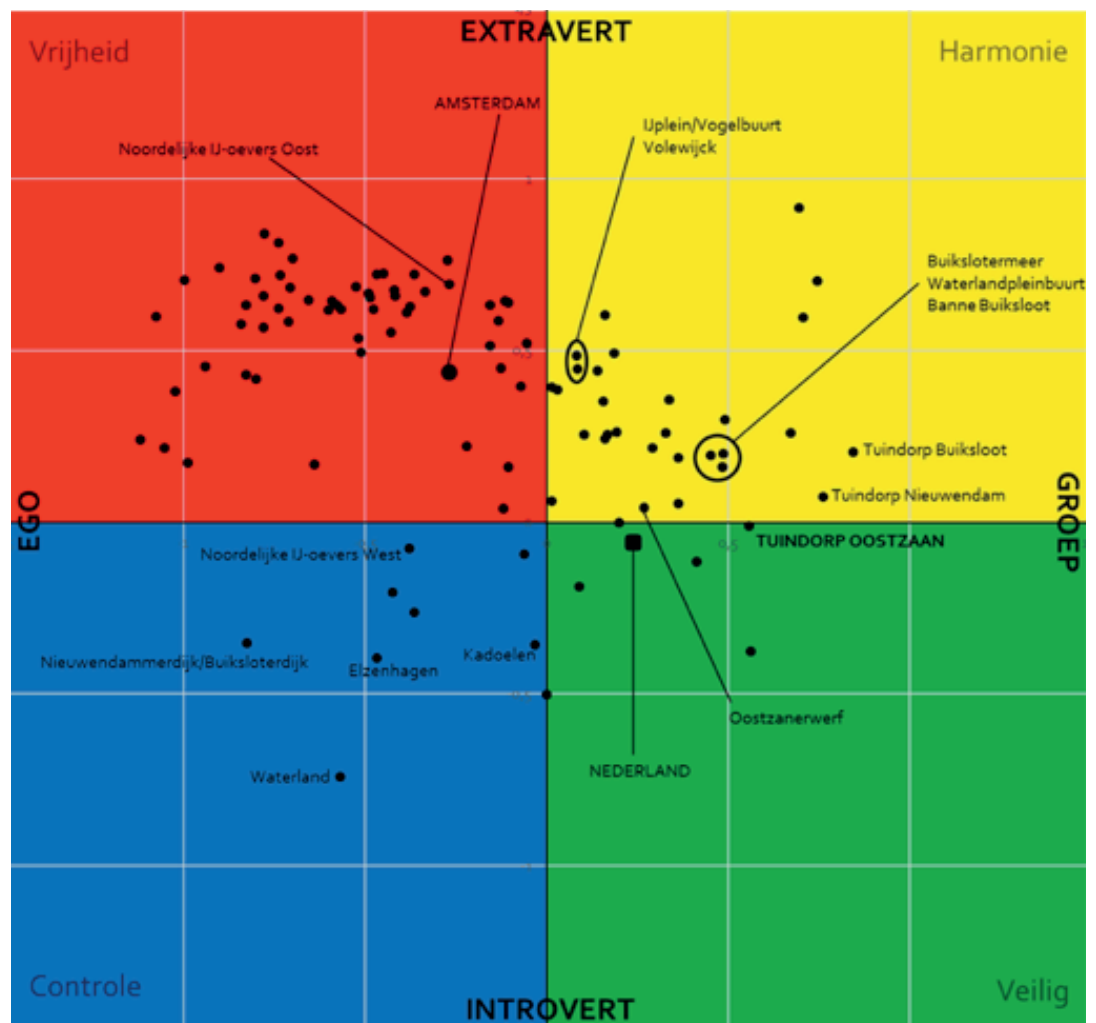
De bewoners van Tuindorp zijn over het algemeen tevreden over de buurt. Gemiddeld gaven zij in de jaren 2017 tot 2019 een 7,2 in termen van tevredenheid. Over hoe de buurt zich de komende jaren zou ontwikkelen waren de bewoners iets minder positief. Zij gaven gemiddeld een 6,8 als antwoord op de vraag "Hoe denkt u dat de buurt waar u woont zich de komende jaren zal ontwikkelen"

De tevredenheid over het winkelaanbod is erg laag. 60% van de ondervraagden vindt het winkelaanbod schraal. Het is dus wenselijk meer en beter passende ondernemingen naar het gebied te krijgen.

3.3 VERSCHILLENDE LEEFSTIJLEN

De In het afgelopen decennium zijn er veel nieuwe bewoners in Tuindorp Oostzaan; jonge starters op de woningmarkt, gezinnen en of alleenstaanden, met meestal een hoog opleidingsniveau. Door deze instroom en ook van toekomstige bewoners zijn er verschillende doelgroepen die in Tuindorp Oostzaan wonen en werken. Om beter begrip te krijgen voor wat mensen beweegt, waarom bepaalde keuzes worden gemaakt voor vrijetijdsbesteding, opleiding en werk is het model² van leefstijlen ontwikkeld. Dit model hanteert vier verschillende leefstijlen. Zij noemen het de rode (vitaal), blauwe (controlerend), gele (harmonieus) en groene (zekerheid) manier van in het leven staan. Kort gezegd kan je rood en blauw omschrijven als mensen die meer individuele activiteiten en keuzes maken, mensen die geel en groen omschrijven, zijn meer gericht op groepsactiviteiten en gemeenschapsgevoel.

In 2018 is van de bewoners in Tuindorp Oostzaan een leefstijl analyse gemaakt; 30% kleurt geel, 30% groen, 22% blauw en 18% rood. Voor een vergelijking met andere tuindorpen en wijken in Noord is onderstaand schema bijgevoegd.

² In dMR-BSR 4 leefstijlen model
- Market Respons -

Je kan zien dat veel bewoners in Tuindorp Oostzaan zich, net als bij veel andere tuindorpen, meer identificeren met de groep en meer gesteld zijn op groepsactiviteiten dan individuele activiteiten. Ter vergelijking: een nieuwe woonbuurt, zoals de Noordelijke IJ-oever West heeft meer bewoners die de blauwe en rode zone zitten en die meer behoeften hebben aan individuele activiteiten en het maken van individuele keuzes. Je kan in het diagram ook zien dat door de toename van nieuwe bewoners in de tuindorpen de leefstijlen van mensen opschuiven van geel en groen, naar meer blauw en rood; dus naar leefstijlen die meer gericht zijn op individuele keuzes.

Aangezien keuzes niet alleen worden gemaakt vanuit rationele overwegingen, maar vooral ook door emotionele processen, is het van belang om bij het verbeteren van de pleinen rekening te houden met de verschillende doelgroepen en leefstijlen. Dit is belangrijk omdat we zo het aanbod in de buurt beter kunnen laten aansluiten bij de wensen van de doelgroep. Hiervoor is het noodzakelijk om in het proces van de pleinenaanpak bewoners en ondernemers – met verschillende leefstijlen – een gelijkwaardige positie te geven in het ontwikkelen van de pleinen.

4. TUINDORP OOSTZAAN EN DE PLEINEN

Tuindorp Oostzaan ligt tussen Molenwijk, NDSM en toekomstige Havenstad in. Met de ontwikkelingen op het NDSM heeft de werf zich gevormd tot een interessante trekpleister voor toeristen en Amsterdammers. De verbinding tussen Tuindorp en de NDSM-werf ontbreekt echter, zowel fysiek als programmatisch, waardoor de stroom aan bezoekers niet verder komt dan het NDSM-terrein. Aan de andere kant ligt Molenwijk. De buurt staat in scherp contrast met Tuindorp-Oost door het diverse karakter. Zo heeft meer dan de helft een niet-Westerse migratieachtergrond, en verschilt ook de leeftijd van de bewoners: waar het grootste gedeelte van de bevolking in Tuindorp boven de 65 is, zijn de meeste mensen in Molenwijk onder de 18 jaar.

Met de ontwikkeling van Havenstad verwachten we in de toekomst een grote groep nieuwe bewoners in Amsterdam Noord. Hierdoor wordt de druk op Tuindorp Oostzaan naar verwachting groter.

Er treden 3 ontwikkelingen gelijktijdig op:

- Vergrijzing en sterfte van oude Tuindorpers
- Woonlasten gaan omhoog, waardoor woningen onbereikbaar dreigen te worden voor oude Tuindorpers en hun kinderen, maar ook voor minder draagkrachtige nieuwe bewoners
- Inkomende migratie zorgt voor nieuwe bewoners, met vaak een ander leefstijlprofiel

De ontwikkeling van NDSM, Molewijk en Havenstad vraagt om meer verbinding met het tussenliggende gebied. De principes van de ongedeelde wijk streven ernaar buurten mee te laten profiteren met stedelijke gebiedsontwikkeling en harde scheidslijnen tussen bestaande en nieuwe buurten te voorkomen. Zowel fysiek, economisch als sociaal willen we werken aan het verbeteren van onderlinge verbinding. Het verbeteren van de pleinen biedt hiervoor goede kansen. Strategisch zien we dat twee pleinen hiervoor de juiste kenmerken hebben; dat zijn het Zonneplein en het Plejadenplein. Het Zonneplein vanwege de centrumfunctie en het Plejadenplein vanwege de functie als groene verbindende zone.

JEUGDACTIVITEITEN EN NASCHOOLS AANBOD

Jeugd (0-17 jaar) en jongvolwassenen (18-26 jaar) maken een belangrijk deel uit van kwetsbare huishoudens in Tuindorp Oostzaan. Deze groep deelt onvoldoende mee in de brede welvaart en er is te weinig aanbod van naschoolse talentontwikkeling. De corona-crisis vergroot die achterstand des te meer en daarmee wordt de noodzaak nog eens versterkt om te investeren in de ontplooiingskansen voor (kwetsbare) jeugd.

Om de 'ontplooiingskansen' voor jeugd uit deze wijk te vergroten maken we in dit visiedocument een koppeling met de focus opgave waarin gezocht wordt naar mogelijkheden om het naschoolse aanbod te versterken en beter aan te sluiten op de arbeidsmarkt, met nieuwe impulsen op het gebied van leren, werken en ondernemen in de wijk.

Relevant is 'Een nieuwe agenda voor vaardigheden voor Europa: samenwerken om het menselijk kapitaal, de inzetbaarheid en het concurrentievermogen te versterken' die door de Europese Commissie wordt voorgesteld om de uitdagingen op het gebied van vaardigheden waarmee Europa momenteel wordt geconfronteerd. Ondernemerschap als een life skill is één van de vaardigheden die zij benoemen voor de 21ste eeuw.

Het creëren van een ondernemershub op het Zonneplein, inclusief begeleiding en training in ondernemersvaardigheden, biedt een kans om ook voor de jongeren ondernemerschap te verkennen als middel voor participatie en het ontwikkelen van belangrijke vaardigheden ³.

WATER, HITTE EN DROOGTE

Naast sociale en economische opgaven wordt binnen Tuindorp Oostzaan ook rekening gehouden met het wereldwijd veranderende klimaat. Klimaatveranderingen leiden tot een toename van wateroverlast, droogte en bodemdaling en ook het aantal zeer warme dagen neemt toe. Om de kans op gezondheidsschade en schade aan bezittingen, natuur, gebouwen en wegen te verkleinen en de leefbaarheid te ondersteunen zijn maatregelen nodig. Te denken valt aan het aanleggen van (tijdelijke) waterberging of het toevoegen van meer groen en bomen voor verkoeling. Voor deze maatregelen is vooral ruimte in de openbare ruimte nodig. Idealiter worden de klimaatadaptatie maatregelen op een mooie en slimme manier gecombineerd met andere wensen en ideeën voor de openbare ruimte.

KUNST EN CULTUUR

Noord heeft zich de laatste 15 jaar sterk ontwikkeld en kenmerkt zich als een stadsdeel met een interessante maar ook incomplete en onevenwichtig opgebouwde culturele kaart. Culturele buurt- en wijkvoorzieningen zijn niet evenredig verdeeld over het stadsdeel, hierdoor is de nabijheid en bereikbaarheid van kunst en cultuur is daardoor niet voor iedereen vanzelfsprekend. We hebben daarom de ambitie om het culturele aanbod op wijk- en buurtniveau te vergroten en versterken, waardoor er een sterke en verbonden culturele kaart in Noord kan ontstaan. Om ervoor te zorgen dat kunst en cultuur voor iedereen laagdrempelig en toegankelijk is willen we kleinschalige buurtvoorzieningen, podia, debat- en oefenruimte stimuleren en versterken. Kansen en mogelijkheden zien we bijvoorbeeld in een stevige samenwerking met Stadsherstel als het gaat om het Zonnehuis, maar ook bv SOSial Spaces een nieuwe culturele plek in de voormalig sacramentskerk.

In de volgende paragrafen zoomen we in op de vier pleinen en de kansen en mogelijkheden die we zien voor een structurele verbetering en ontwikkeling.

³ De waarde van ondernemersvaardigheden als 'life skill' wordt uiteengezet in het EU Entrepreneurship Competence framework. Dit framework biedt een gemeenschappelijk referentiekader voor ondernemerschap vast te stellen als competentie om burgers te helpen hun vermogen om actief deel te nemen aan de samenleving te ontwikkelen, hun eigen leven en loopbaan te beheren en waardecreërende initiatieven te starten. Te denken valt aan de inzet van methodieken zoals veelal ingezet in het sterke Amsterdamse Start Up ecosysteem.

4.1 ZONNEPLEIN

Het Zonneplein was van oudsher het centrum van Tuindorp Oostzaan, met bedrijvigheid, ontmoeting en een belangrijk gemeenschapshuis (het Zonnehuis). Nu is het plein erg gesloten en weinig toegankelijk. De publieke ruimte is voor een groot deel in beslag genomen door geparkeerde auto's, het plein is stenig en niet comfortabel om te gebruiken. Het ondernemerschap aan het plein (met uitzonderingen) is weinig bloeiend; in de laatste decennia is er weinig aandacht geweest om het ondernemerschap te versterken. De winkels liggen verscholen onder de overkapping en er is achterstallig onderhoud. De uitdaging ligt erin deze centrumfunctie te vernieuwen passend bij de vraag van nu en de toekomst.

Het centrale deel van het plein ligt wat hoger dan zijn omgeving, op de parkeerplaatsen en de straat rondom het plein en in de omliggende straten is regelmatig wateroverlast. Het plein is erg verhard en bewoners klagen over geluidsoverlast door galm, en door de opzet van de bebouwing is er weinig wind op het plein waardoor de warmte minder goed weg kan. Het vergroenen van het plein kan veel verbeteren aan het plein en een mooie kans zijn om het gebruik van het plein te verhogen. Verder onderzoek naar hoe die vergroening en waterberging het beste ingepast kan worden is wenselijk. Daartoe worden een aantal scenario's ontwikkeld.

Uit gesprekken met bewoners en ondernemers maken we op dat er sterke behoefte is aan verbetering van de openbare ruimte. De akoestiek is slecht, waardoor mensen in de woningen veel overlast ervaren van avondgeluiden. Het plein is stenig en nodigt weinig uit om elkaar te ontmoeten, er zijn ook geen plekken om even te gaan zitten. Auto's en busjes op het plein zorgen ervoor dat ondernemer elkaar niet kunnen zien en dat maakt dat er onveilige situaties kunnen ontstaan. Ook vragen ondernemers zich af welk beleid Ymere voert ten aanzien van het winkelaanbod. Zij willen betere communicatie en afspraken over leegkomende bedrijfsruimtes en inbreng als het gaat om welke ondernemers er op het plein kunnen ondernemen. Ook is er behoefte aan meer identiteit/ branding van het plein, zodat meer duidelijk is waarvoor je naar het Zonneplein toe wilt komen. Bewoners (incl kinderen en jongeren) en ondernemers wensen meer en verbeterde ruimte om elkaar te ontmoeten, het versterken en verbeteren van het ondernemerschap en voorzien in een trekkersfunctie waardoor je langer op het plein wil vertoeven.

Het Zonnehuis wordt nog te veel als gesloten ervaren. Buiten de uren waarin programma's spelen, zouden mensen veel meer gebruik willen maken van faciliteiten die het Zonnehuis mogelijk kan bieden. Meer programmering voor de buurt en bv een terras aan het plein. Daarnaast liggen er kansen voor een bredere culturele alliantie in het Noordwestelijk deel van stadsdeel Noord.

FOCUS OP ONDERNEMERSCHAP, ONTMOETING EN KUNST EN CULTUUR

Over bovengenoemde onderwerpen is een werkatelier met bewoners en ondernemers uit de buurt en relevante partners georganiseerd. Allen, incl partners Ymere, Stadsherstel (eigenaar van het Zonnehuis) en de gemeente Amsterdam willen dat het plein verbetert en geven aan zich daarvoor in te willen zetten. Verbeteren van de openbare ruimte, het bedrijfsonroerend goed en het stimuleren van ondernemerschap via een ondernemershub zijn onderwerpen die hoog op de agenda staan. Hierbij hoort ook branding, geven van identiteit aan het plein in de bredere context van Tuindorp Oostzaan, is een onderdeel van de aanpak. Een ondernemershub is een mooie mogelijkheid om jongeren uit TOZ en omliggende buurten te verbinden is door het realiseren van stageplekken bij de ondernemers uit deze ondernemershub, en hen te ondersteunen in het opzetten van ondernemingen.

De intenties van Ymere staan onder meer beschreven in het visiedocument dat zij in 2019 hiervoor hebben opgesteld. Zij gaan voor het Zonneplein uit van versterken cluster economische bedrijvigheid. Vergelijkbaar met de gerealiseerde ondernemershub in Heesterveld willen partners in 2021 een ondernemers hub starten voor ondernemers uit Noord. Naast het aanbod van werkplekken is een speciaal groeiprogramma ontwikkeld voor deze ondernemers om de ondernemersvaardigheden te vergroten. De ondernemers vormen een collectief die hen stimuleert om hun krachten te bundelen en hiermee als professionele partij samen te werken en opdrach-

ten binnen te halen in het bedrijvengebied NDSM. In Noord zijn de ondernemers meer kwetsbaar. De afdeling Ondersteuning Ondernemers van WPI werkt daarom samen met de directie Economische zaken, stadsdeel Noord en Ymere. In 2021 willen zij een adviespunt starten naast of in de ondernemershub om laagdrempelige dienstverlening aan te bieden aan de ondernemers in Noord.

Vanuit de afdeling Kunst en Cultuur is gewerkt aan het formuleren van ambities om de culturele kaart van stadsdeel Noord te versterken. Om ervoor te zorgen dat er voldoende plekken zijn waar verhalen die Amsterdam Noord maken kunnen landen. Stadsdeel Noord ontwikkelt in hoog tempo een eigen identiteit als stadsdeel. Kunst en cultuur zijn daarin van groot belang; het vormt, verbindt, kantelt, bespreekt, schuurt en inspireert. Inzet is om meer culturele plekken in buurten te versterken en bestendigen. Ook partners Stadsherstel, SOCIal Spaces, de HATO, Ymere en een aantal culturele ondernemers (bewoners) in het gebied willen zich inzetten voor versterking van kunst en cultuur op het plein.

4.2 PLEJADENPLEIN

Het Plejadenplein kenmerkt zich door het grote groene oppervlak, met haar grote grasveld en pierenbad. Dit pierenbad is de belangrijkste trekker van het plein in de zomermaanden. Het is er druk met gezinnen met kleine kinderen. Buiten deze maanden om wordt het plein met name gebruikt door diverse groepen jongeren die verschillende vormen van overlast veroorzaken: drugs en alcoholgebruik, dealen, vandalisme en intimidaties. Ook vindt er af en toe een bootcamp plaats op het grasveld in de avonduren. Er loopt momenteel een groepsaankoop voor de grootste groep jongeren die regelmatig op het plein te vinden is.

Rondom het plein liggen maatschappelijke voorzieningen. Dilemma is dat deze voorzieningen fysiek met de rugkant naar het plein gepositioneerd staan. Hierdoor is er weinig verbinding met de activiteiten op het plein en is er weinig verbinding met elkaar.

Ook het Plejadenplein ligt wat hoger dan zijn omgeving. Daardoor stroomt een deel van het hemelwater naar de lager gelegen straten rondom het plein en veroorzaakt daar wateroverlast. Er wordt nu gekeken op welke manier waterbergende maatregelen als wadi's passen bij de het openbaar ruimte plan van het plein. Er worden verschillende scenario's ontwikkeld voor het inpassen van vergroening en waterberging op het plein, de randen ervan en in de omliggende straten.

FOCUS OP GROEN, SPORT, ONTSPANNING, RECREATIE

In 2020 is al een herontwikkeling van het zuidelijk deel van het Plejadenplein in gang gezet, met als doel het gebruik van het plein te verbeteren en uitnodigender te zijn voor ontmoeting, recreatie, sport en spel. Verdere herontwikkeling van het plein blijft noodzakelijk; het kan een sterke groene verbinder zijn in de wijk en een verbinder naar en met andere groene zones in het gebied. Ook is verbeterde samenwerking tussen maatschappelijke organisaties noodzakelijk. Hierdoor kan synergie voor programma en activiteit ontstaan.

Concept ontwerp

Plejadenplein – dec 2020

4.3 MERCURIUSPLEIN

Stedenbouwkundig is het Mercuriusplein een bijzondere plek in de wijk. Met een relatief klein winkelplein met kleinschalig detailhandel. De bedrijfspanden zijn geschakeld aan de bovenwoningen, waardoor (net zoals op het Zonneplein) een harde economische impuls om de ondernemingen goed te laten functioneren ontbreekt. Ook staat het ondernemerschap onder druk vanwege de nabijheid van winkelgebieden in Molenwijk en Banne Buiksloot. Dit gaat ten koste van het aanbod. Ook het type winkelaanbod zorgt ervoor dat het plein onvoldoende of langdurig bezocht wordt.

Het plein functioneert weinig als ontmoetingsplek, de openbare ruimte is overgenomen door geparkeerde auto's en busjes. Hierdoor is gebruik van de openbare ruimte als een plek voor ontmoeting, uitwisseling etc... niet mogelijk. Tegelijkertijd zorgen de auto's voor doorbroken zichtlijnen en is het niet uitnodigend om langdurig op het plein te verblijven.

Uit individuele gesprekken en een telefonische belronde blijkt dat ondernemers en bewoners aan het plein vooral veel last hebben van veel en langdurige geparkeerde auto's en bussen, een slechte openbare ruimte waar te weinig groen is en waar kinderen of volwassenen niet kunnen vertoeven.

Daarnaast is het plein erg verhard zodat het hemelwater zorgt voor overlast. Het vergroenen van het plein kan veel verbeteren aan het plein en een mooie kans zijn om het gebruik van het plein te verhogen. Verder onderzoek naar hoe die vergroening en waterberging het beste ingepast kan worden is wenselijk. Daartoe wordt nu de wateropgave voor het plein en zijn omgeving bepaald.

FOCUS OP WONEN

Korte termijn kansen liggen erin het plein autoluw te maken, meer toegankelijk voor voetgangers om er langer te verblijven. Fietsparkeren naar de randen van het plein te verplaatsen en de huidige inrichting van het plein te verbeteren. Voor de midden en lange termijn is het verstandig om het economisch accent te verplaatsen – door natuurlijk verloop – naar het Zonneplein. De toekomst van het Mercuriusplein is als winkelplein zeer twijfelachtig. Schaalvergroting van winkels in aanpalende winkelgebieden, online verkoop, behoefte van consumenten aan one-stop-shopping, recente verkleuring van kleine winkelstrips in andere delen van Amsterdam laten zien dat het slimmer is in te zetten op één sterk plein voor ambachtelijke detailhandel in Tuindorp Oostzaan. Hiermee ontwikkel je een gezond en elkaar versterkend ondernemersklimaat, maar geef je de ondernemingen in de buurt mee identiteit en gezicht en ontwikkel je een grotere aantrekkingskracht. Hiervoor kunnen we de winkelfunctie middels natuurlijk verloop transformeren naar een woonfunctie en kan per casus afgewogen worden of dit ten goede komt aan de ambities van het Mercuriusplein.

4.4 MIRAPLEIN

Kijkend naar het Miraplein dan bestaat het eigenlijk uit twee delen; een bedrijvenstripje aan de voorkant / straatkant en een binnengedeelte, dat je eigenlijk nauwelijks een plein kan noemen. Aan de rechterkant van het plein ligt het Eveen Twiskehuis een ouderenvoorziening. Links, aan de westkant, ligt een groen parkje met een veldje waar een hek omheen staat en wat vooral als hondenuitlaatplek wordt gebruikt.

Een van de korte termijn kansen in het gebied is dit groene veldje te gaan gebruiken als ontmoeting en speelplek door bewoners en kinderen. Daardoor ontstaat er meer levendigheid in het gebied. Bewoners van het Eveenhuis kunnen ook gebruik maken van het veld als er bankjes zouden staan. Ook dit plein en het bedrijvenstripje aan de voorkant is erg verhard en het hemelwater zorgt regelmatig voor overlast. Het vergroenen van het plein en de voorkant van de bedrijvenstrip is een oplossing voor de wateroverlast en een kans om het gebruik van het plein te verhogen. Op dit moment wordt de wateropgave voor het plein en zijn omgeving berekend. In 2022/23 vindt groot onderhoud van de openbare ruimte plaats. Dit biedt kansen om het plein te vergroenen en klimaatadaptief te maken. Ook voor de ouderen van het verzorgingshuis zal meer ruimte voor groen en gelegenheid om een wandeling te maken hun leefomgeving kunnen verbeteren.

FOCUS OP AANGENAAM WOONGEBIED GECOMBINEERD MET ZORGFUNCTIES

Het Evean Twiskehuis en de omliggende woningen zijn in eigendom van Ymere. Ymere heeft in 2019 een visie ontwikkeld voor dit gebied, waarin zij de ambitie hebben om meer zorggerelateerde voorzieningen in de buurt te programmeren. Deze zouden in pandig ten goede kunnen komen aan het Twiskehuis en een openbare functie hebben, ook voor de bewoners in de buurt. Meer woningen kunnen in de toekomst worden toegevoegd, voor ouderen, mensen die zorgbehoevend zijn en voor gezinnen.

Plannen om in dit gebied het accent te gaan leggen op zorgwoningen en ouderenvoorzieningen zal een meerwaarde kunnen opleveren voor de buurt. Bij natuurlijk verloop en eventuele zorgvuldige uitplaatsing kan onderdeel uitmaken van een breder plan. Hierbij betrekken we ook de maatschappelijke (zorg) voorzieningen die gevestigd zijn aan het Aldebaranplein.

De horecafunctie op de hoek behouden voor bewoners in de buurt, een plek voor ontmoeting. Daarnaast is denkbaar dat bij een eventuele herontwikkeling van het Evean Twiskehuis in pandige, naar buiten georiënteerde voorzieningen (zoals een kapper en fysiotherapeut) worden gerealiseerd die ook voor buurtbewoners toegankelijk zijn.

5. VISIE, AMBITIES EN VOORSTEL

5.1 VERBETEREN, VERNIEUWEN EN VERBINDEN

Het onderscheidend vermogen van Tuindorp Oostzaan en de vier pleinen ten opzichte van andere gebieden zit hem in een aantal unieke elementen. Dit zijn het kleinschalige karakter van het tuindorp, de typische Amsterdamse school bouw, het gedeelde haven verleden van de eerste bewoners en het grote gevoel van gemeenschapszin.

Bewoners, ondernemers en partners zijn van mening dat je moet verbeteren en vernieuwen wat er al is en dit moet doen voor de huidige bewoners, maar ook voor toekomstige bewoners. De grote groep ouderen zullen op termijn plaatsmaken voor nieuwe bewoners en de ontwikkeling van NDSM en Havenstad zullen meer mensen naar Noord trekken. Om veel verschillende redenen is het noodzakelijk om Tuindorp meer te verbinden met die plekken en ervoor te zorgen dat er meer trekkingskracht van en naar Tuindorp Oostzaan; voor opleidingen, werk, economie, cultuur, maar ook om elkaar te ontmoeten en van elkaar te kunnen leren.

Daarom is er de ambitie om plekken binnen Tuindorp Oostzaan en daaromheen fysiek en programmatisch meer in verbinding te brengen. Zoals Plejadenplein met Puur Natuurtuin, Noordoogst en Dierenpark, NDSM met Zonneplein, SOSial Spaces en KODA, jongeren en werkgelegenheid en de verbinding met NDSM en de ontwikkeling van Havenstad.

5.2 DE ZAAK VAN TUINDORP OOSTZAAN - WERKEN AAN PUBLIEKE MEERWAARDE

Hoe kunnen we werken aan het vergroten van publieke en maatschappelijke meerwaarde op de pleinen in Tuindorp Oostzaan? Onderstaand schetsen we een overzicht van concrete inzet waaraan we in de komende jaren kunnen werken. Een belangrijk onderdeel hiervan is dat het een 'de zaak van Tuindorp Oostzaan' is letterlijk en figuurlijk.

- Co-creatie proces opzetten waar bewoners en ondernemers voldoende ruimte krijgen en voelen voor hun inbreng. Dit co-creatie proces te faciliteren voor de fysieke locatie die toegevoegd wordt op het Zonneplein.
- De Zaak van Tuindorp Oostzaan: buurteconomie versterken, door platform en ondersteuning en coaching te bieden aan ZZP'ers, talentontwikkeling en werk meer elkaar verbinden en mogelijk maken, buurtwinkels versterken - gericht op ambachtelijke detailhandel. 'De Zaak' is ook een aanloopplek voor ondernemers waarin een combinatie gevonden wordt voor werken / koffie / lunch / samenwerkmogelijkheden.
- Publieke ruimte en ontmoetingsplekken waarin recreëren, ondernemen, cultuur, werken en ontspanning samen kan komen en waarin ook ruimte is voor kinderen die meekomen met hun ouders. En een openbare ruimte waarin ruimte is voor voetgangers en fietser, waar de auto minder ruimte heeft en waardoor er meer onderlinge betrokkenheid kan ontstaan, doordat mensen elkaar in publieke ruimtes ontmoeten.
- Programma van activiteiten die verbindend zijn, verbeterde verbinding met omliggende gebieden. Groen verbinden met andere groene plekken in de Tuindorp Oostzaan - puur natuur tuin - Noord Oost – pluktuin.
- Water en hitte aanpak om ervoor te zorgen dat hitte minder goed kan blijven hangen in de straten, meer groen en ruimte voor gemeenschappelijk groen. - hitte en waterbestendig – autoluw.
- Woonruimte beschikbaar voor jongeren in leerwerkplaatsen.
- Vernieuwende identiteit gebaseerd op unique selling points van Tuindorp Oostzaan, deze identiteit steeds sterker maken waardoor mensen uit andere buurten de pleinen meer en meer gaan gebruiken.

5.3 PROPOSITIE PER PLEIN

Hierin staat per plein kort de ambitie, de korte en lange termijn en de beschikbare middelen beschreven.

HET ZONNEPLEIN

Het plein wordt weer het centrum van Tuindorp Oostzaan. Waar mensen naartoe komen voor ambachtelijke detailhandel, ontmoeting, uitwisseling, werk, ontspanning en cultuur. Hieronder een weergave van korte en langetermijnstrategie om daar op in te zetten.

Korte termijn 2021

Omschrijving	Actie
SAMENWERKING BEWONERS EN ONDERNEMERS EN RELEVANTE PARTNERS	Gedurende het hele proces van verbetering Zonneplein een structurele samenwerking met bewoners en ondernemers opzetten; hiervoor een plan van aanpak opstellen ism een aantal bewoners en ondernemers en partners. De eerste fase leidt naar het opstellen van een samenwerkings-overeenkomst waarin gedeelde ambities – feestelijk – bekrachtigd worden.
VERBETEREN OPENBARE RUIMTE	Starten van verkenning en nemen principebesluit voor herinrichting plein en verbetering toegangsweg naar het plein. Hierin hitte en wateroverlast meenemen en scenario's bedenken.
PRAKTISCHE VERBETERING OR MEER RUIMTE VOOR FIET-SERS EN VOETGANGERS	In samenwerking met stadsbeheer, bewoners en ondernemers een inventarisatie maken van hoe het plein op korte termijn verbeterd kan worden, o.a door het vernieuwen en verplaatsen van bankjes en toevoegen van groen op het plein.
PRAKTISCHE VERBETERING UITSTRALING ZONNEPLEIN	Verfraaien plein met foto's van heden en verleden; opnieuw verven en verbeteren panden en bedrijfsnonroerend goed; verbeteren verlichting in de galerij.
BUURTECONOMIE, ONDERNEMERSCHAP EN WERK	• Realiseren 'trekker' / voorloper op ondernemershub in fysieke ruimte in de plint aan het Zonneplein. Hierin werken bewoners, ondernemers, WPI/EZ/Ymere en het stadsdeel samen. In het eerste jaar heeft het een lab functie van waaruit verder ontwikkeld kan worden. Plek voor samenwerken en ontmoeting. • Werken aan branding/ identiteit van het plein. • Verbetering bewegwijzering. • Strategie bepalen voor toewijzing van leegstaand bedrijfstvastgoed. • Samenwerking opbouwen met grote bedrijven op NDSM (Damen Shipyard). • Meer economische activiteit op het plein dmv lokale markt.
ONDERSTEUNEN EN VERSTERKEN ONDERNEMERSCHAP KUNST EN CULTUUR	Ondersteunen en aanjagen ondernemersvereniging.
PROGRAMMERING VAN ACTIVITEITEN	Ambities uitwerken over hoe het Zonnehuis – in verbinding met andere lokale en stedelijke culturele instellingen een relevante bijdrage kan leveren aan het versterken van de culturele kaart van Noord. Waarin zowel plek is voor buurtprogrammering als ook voor stedelijke partners. Parallel hieraan onderzoeken welke investeringsmogelijkheden er zijn binnen de culturele sector.
PROGRAMMERING VAN ACTIVITEITEN	Vanuit de fysieke plek ruimte bieden voor bewoners en ondernemers om activiteiten te organiseren op het plein – samenwerking met oa. Het Zonnehuis. In samenhang met het Plejadenplein bekijken welke functie op het Zonneplein geschikt is voor kinderen. Hiervoor de kinderraden betrekken. Zorg voor toegankelijkheid plein en autoluwte.
EFRO-FINANCIERING	Voor lange termijn ontwikkeling – onderzoek doen naar mogelijkheden EFRO-financiering

Lange termijn 2021

Omschrijving	Actie
VERBETERING OPENBARE RUIJTE PLEIN	• Herinrichting plein gericht op functie vernieuwde ontmoetingsplek waar divers aanbod kan plaatsvinden – cultuur – economie – maatschappelijke verbinding – uitwisseling • Hitte- en waterbestendig • Autoluw
ONGEDEELDE STAD	Vanuit het principe verbonden stad werken aan een verbeterde fysieke en programmatische verbinding
HUB VOOR ONDERNEMERS EN TALENTONTWIKKELING NAAR WERK TREKKRACHT VOOR ZZP'ERS IN MOLENWIJK & NDSM GEBIED DUWKRACHT NAAR BEDRIJVEN NDSM-TERREIN	• Platform waar ZZP'ers worden ondersteund voor coaching en begeleiding • van waaruit gezamenlijke aanbestedingen kunnen worden uitgevoerd • waar jonge mensen gecoacht worden naar opleiding en werk • leerwerkplaatsen realiseren in de buurt en omliggende buurten
VERBETEREN ONDERNEMERSCHAP EN BEDRIJFSONROEREND GOED EN TOEVOEGEN SOCIALE HUURWONINGEN	Afspraken maken met Ymere over verbeteren bedrijfsroerend goed en bezetting.
WONINGEN BESCHIKBAAR MAKEN VOOR MENSEN IN LEERWERKPLAATSEN	Prestatie-afspraken maken tussen gemeente en Ymere.

HET PLEJADENPLEIN

Korte termijn

Omschrijving	Actie
INRICHTING PLEIN	• Herinrichting in uitvoering Zuidkant • Verkenning noordelijk deel (OBS Poolster)
MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMATIEK	• Ondersteunen samenwerking tussen maatschappelijke organisaties. • verbeteren toegang maatschappelijke organisaties naar het plein. • Ondersteunende rol richting talentontwikkeling jongeren naar opleiding en werk.
PROGRAMMA EN ACTIVITEITEN	• Spelen op het plein integraal bekijken in relatie tot het Zonneplein. Dit doen in samenwerking met de kinderraden. Zorg voor toegankelijkheid vergroten en autoluwte

Lange termijn

Omschrijving	Actie
INRICHTING PLEIN AFGEROND	Comfortabel plein waar meer te doen is, zodat mensen er langere tijd op doorbrengen – in alle seizoenen.
MAATSCHAPPELIJKE PROBLEMATIEK	• Maatschappelijke organisaties werken meer samen en hebben zicht op problematiek of zijn escalaties voor. • Maatschappelijke organisaties staan niet langer met hun rug naar het plein, maar meer open.
VERBINDING MET ANDERE GEBIEDEN	• Mensen weten het plein te vinden, zowel vanuit de buurt, als uit andere buurten. • Er is een verbinding / groene zone ontstaan tussen groen plekken in de wijk en omliggende buurten (dierenpark Molenwijk)
VERBETEREN OPENBARE RUIMTE	• Herinrichting noordelijk deel van het Plejadenplein

HET MERCURIUSPLEIN

Verbeteren van de openbare ruimte als plek voor ontmoeting en verlengen van verblijfsduur op het plein door voetgangers. Een vereiste is het meer autoluw maken van het plein en toevoegen van meer groen, ook vanwege de opgave van hitte en water. Op de lange termijn het plein transformeren naar een woonplein via natuurlijk verloop van ondernemers. Om woonbestemming op het plein in de plint toe te staan onder het huidige bestemmingsplan kan bij beoordeling van de omgevingsvergunning per casus bekeken worden of afgeweken wordt van het bestemmingsplan.

Korte termijn

Omschrijving	Actie
VERBETEREN OPENBARE RUIMTE OP HET PLEIN	• Autoluw, meer ruimte voor voetgangers en voor ontmoeting • Kort parkeren voor bezoekers ondernemingen • toevoegen groen op het plein, rondom de auto's, maar ook in bloembakken etc • vernieuwen straatmeubilair en deze herpositioneren, niet de afvalbak t.o bankje.
ONDERSTEUNING ONDERNEMERS EN BUURTECONOMIE	• Samenwerking en organisatiekracht stimuleren – ondernemersvereniging – mogelijk ook ism ondernemers Zonneplein • Betere bewegwijzering naar het plein toe
NATUURLIJK VERLOOP ONDERNEMERSCHAP	• Niet meer sturen op nieuwe ondernemers bij leegstand; mogelijkheid tot transformeren naar woningen. • BOG en woning splitsen of als gehele woning op de markt / sociale woningvoorraad toevoegen. • Mogelijk ondernemers verleiden naar Zonneplein te verhuizen

Lange termijn

Omschrijving	Actie
OPENBARE RUIMTE	• Herinrichting openbare ruimte gericht op het plein als woon- en ontmoetingsplein • Autoluw en gericht op voetgangers • Toevoegen meer groen

MIRAPLEIN

Transformeren naar plein met meer groen, die een verbinding kan zijn voor ouderen van het Twiskehuis naar de groene strook aan de Meteorenweg. Onderzoeken naar mogelijkheden om gebied meer geschikt te maken voor gezinnen met kinderen, ouderen en zorggerelateerde functies.

Korte termijn

Omschrijving	Actie
VERBTERING OPENBARE RUIMTE MIRAPLEIN - HITTE EN WATERBESTENDIG - GROENE ZONE - SPELEN EN BEWEGEN VOOR KINDEREN EN OUDEREN	• Mogelijkheid voor vergroenen onderzoeken gekoppeld aan groot onderhoud – bestek klaar zomer 2021 • Autoluw verbinding tussen groen van twiskehuis en groene zones • Spelen, bewegen en gezamenlijk groenonderhoud onderzoeken ism het Eveen Twiskehuis, bewoners en ondernemers
ONDERNEMERSCHAP	• Versterken of richten op ambachtelijk ondernemerschap • Natuurlijk verloop opheffen of uitplaatsen. • In de tijdelijkheid kunnen de leeggekomen bedrijfsruimten functioneren als 'satelliet' functie van de ondernemershub op het Zonneplein
WONEN	• Onderzoek doen ism woningcorporatie

Lange termijn

Omschrijving	Actie
GROOT ONDERHOUD	• In 2022 groot onderhoud in deze buurt plaatsvindt (alle verharding, kabels en leidingen worden vervangen), Mogelijkheden voor vergroening van openbare ruimte en meer ruimte voor sport, spel, bewegen. • Aandacht voor minder auto's op straat.
OUDEREN EN ZORG-VOORZIENINGEN	• Inpandig in Eveen Twiskehuis of in plint nieuwbouw– mogelijke verplaatsing van zorgverlenende ondernemers vanuit Zonneplein. • Zorgfunctie onderzoeken in samenhang met Aldebaranplein en de zorgfunctie verbreden naar dit gebied.
WONINGEN	• Verbeteren of vernieuwen voor woningen gericht op ouderen en of gezinnen.

1. ANALYSE VAN DE VIER PLEINEN

Pleinen en de openbare ruimte hebben een steeds belangrijkere functie in de stedelijke samenleving. Er worden in de analyse van de pleinen een aantal kwaliteiten benoemd waarlangs we de pleinen hebben bekeken:

- Toegankelijkheid, comfortabel en aantrekkelijk (ruimtelijke kwaliteiten)
- Activiteiten, ontmoeting (sociale en gemeenschap kwaliteiten)
- Wie zijn betrokken, wie werken op, in, aan het plein (organisatie kwaliteiten)
- Zijn er economische activiteiten en hoe functioneren deze? (economische kwaliteiten)

Hieronder volgt een korte analyse van de vier pleinen aan de hand van bovenstaande uitgangspunten.

1. HET ZONNEPLEIN

Ruimtelijke kwaliteiten

Ondanks dat het plein een stedenbouwkundig pareltje is, heeft het nu weinig identiteit en een onbekend imago. Het plein is erg stenig. Aan de kop van het plein staat het Zonnehuis, een belangrijke plek voor culturele programmering. Het plein heeft een besloten karakter, mensen weten de weg niet makkelijk te vinden. Dat komt o.a door het ontbreken van een duidelijke toegangsweg of entree vanaf de Meteorenweg. De inrichting van het plein is hufterproof en weinig uitnodigend voor gebruik. Metalen en verouderde bankjes en midden op het plein een groot kunstwerk ter nagedachtenis van de watersnoodramp in 1960. Hoewel mensen van mening zijn dat het goed is deze gebeurtenis te herdenken, neemt het monument een te prominente plek in op het plein. Op het plein staan veel auto's en busjes - lang geparkeerd, deze belemmeren de zichtlijnen op het plein. Het plein staat op de kaart als een hittegevoelig plein. Door de stenigheid is water niet adequaat af te voeren. Ook is het hele tuindorp onderhevig aan verzakking. Studie van de focus opgave hitte en water in Tuindorp Oostzaan gaat meer specifiek in op deze problematiek.

Sociale kwaliteiten

Het plein wordt weinig gebruikt voor activiteiten van bewoners. Het is geen prettige ontmoetingsplek. Jongeren en jongvolwassenen gebruiken het plein in de avond, wat overlast veroorzaakt. Aan de rand van het plein zijn in de avonduren restaurant Spaanders, White label coffee en het Zonnehuis actief. Met een terras is er iets meer kleur en activiteit op het plein. Het Zonnehuis heeft een gesloten karakter; wanneer er geen programma is, zijn de deuren dicht. Meer gebruik van het Zonnehuis voor culturele activiteiten uit de buurt zal voor meer culturele en maatschappelijke verbinding kunnen zorgen in de buurt.

Organisatorische kwaliteiten

In de afgelopen jaren zijn er veel sociale en culturele interventies op het plein geweest. Er zijn verschillende groepen bewoners actief op en rond het Zonneplein, maar zij slagen er (nog) niet goed in om met elkaar een duurzame programmering van activiteiten tot stand te brengen. Ondernemers zijn niet verenigd, maar er is wel animo om dat te gaan doen. Zij hebben een onderlinge WhatsApp groep. Ook is er een WhatsApp groep om overlast met elkaar te delen en bespreken. Partners Ymere en Stadsherstel (eigenaar van het Zonnehuis) willen dat het plein verbetert en zich daarvoor inzetten. Ymere doet dit onder andere door het verbeteren van het bedrijfsonroerend goed en de woningen daarboven te splitsen. Het heeft hiervoor een visiedocument opgesteld dat uitgaat van versterken van het cluster economische bedrijvigheid op het Zonneplein en een natuurlijke afname van dit type bedrijvigheid om het Mercuriusplein.

Economische kwaliteiten

Aan het plein zitten kleine lokale ondernemers, zoals een bakker, groenteman, en een fietsenzaak. De functie van het plein als wijkwinkelcentrum is verloren. De economische rol is kleinschaliger geworden. Wel heeft het

plein voldoende vierkante meter om een winkelfunctie te behouden voor specialistisch aanbod. De uitruil met de economische functies van het Mercuriusplein naar het Zonneplein is een interessante optie. Het kan het plein als plek voor speciaalzaken versterken. Een grote kans ligt in het optimaliseren van het gebruik van het Zonnehuis en het centraal gelegen plein. Een combinatie van een breed gedragen programmering met een kwalitatief hoogwaardige horeca in het Zonnehuis, met terras op het plein, kan de buurt weer allure geven. Er is (nog) geen ondernemersvereniging of Bedrijfs InvesteringsZone.

2. HET MERCURIUSPLEIN

Ruimtelijke kwaliteiten

Stedenbouwkundig is ook het Mercuriusplein een bijzondere plek in de wijk. Het is klein en omringd door woningen en winkels. Nu is het plein weinig uitnodigend en heeft nauwelijks voorzieningen voor mensen om hun tijd te besteden. Het plein staat vol met auto's en busjes, waardoor zichtlijnen doorbroken zijn op het plein. De auto's en busjes die er geparkeerd staan, zijn vaak langdurig geparkeerde wagens. Er is geen groen op het plein en de voorzieningen zijn verouderd.

Sociale kwaliteiten

Ondanks de ondernemers die aan het plein gelegen zijn, worden geen ontmoetingsplekken gefaciliteerd. Ten eerste biedt het plein geen ruimte voor ontmoeting door het ontbreken van bankjes of andere zitplaatsen op het plein. Ten tweede zorgen de vele auto's ervoor dat er geen ruimte op het plein is om te zitten of af te spreken. Tenslotte ontbreekt het plein aan ondernemers die ontmoetingsplekken aanbieden. Het plein biedt geen horeca waar mensen kunnen werken of afspreken.

Economische kwaliteiten

Ondanks een goed functionerende slager ontbreekt het plein aan sterk ondernemerschap. Omdat de ondernemers de woning boven hun winkel kunnen verhuren, ontbreekt een harde economische impuls om de ondernemingen goed te laten functioneren. Dit gaat ten koste van het aanbod. Ook het type winkelaanbod zorgt er voor dat het plein onvoldoende en of langdurig bezocht wordt. Het mist een trekpleister. Hierdoor heeft de plein zijn functie als winkelplein verloren.

3. HET MIRAPLEIN

Ruimtelijke kwaliteiten

Het Miraplein is bijna geen plein te noemen. Met de vele geparkeerde auto's lijkt het meer op een parkeerplaats. Door een aanpalend onroerend goed en een stenig karakter heeft het geen uitnodigende uitstraling.

Sociale kwaliteiten

Op het plein vindt weinig activiteit plaats. Door het karakter van het plein trekt het weinig bezoekers waardoor het voornamelijk leeg blijft. Recent hebben een aantal bewoners een speel-, sport- en ontmoetingsplek op het grasveldje aan de Meteorenweg voorgesteld. Dit zou het plein wat meer reuring kunnen brengen.

Organisatorische kwaliteiten

Het stadsdeel heeft het Miraplein opgenomen in hun focus opgave. Ymere, vastgoedeigenaar van de woningen, bedrijfsruimte en Twiskehuis, heeft hiervoor een visie ontwikkeld. Deze heeft de ambitie om nieuwbouw neer te zetten om ruimte te bieden aan gezinnen en ouderen met zorggerelateerde voorzieningen. Verder lijken huidige bewoners weinginitiatief te tonen. Op de paar mensen na die zich inzetten voor de speel-, sport- en ontmoetingsplek op het grasveldje aan de Meteorenweg.

Economische kwaliteiten

Het plein bestaat eigenlijk uit 2 delen; een bedrijvenstrip aan de voorkant (of straatkant) en een binnenstuk, dat eigenlijk nauwelijks een plein genoemd kan worden. De kleine bedrijvenstrip kent een aantal consument-verzorgende bedrijven (oa. kapper en beautysalon). De economische meerwaarde hiervan is echter beperkt en het heeft geen aansluiting/synergie bij en met andere functies die verderop in het gebied liggen. Plannen om in dit gebied het accent te gaan leggen op zorgwoningen of ouderenvoorzieningen kan onze goedkeuring wegdragen mits het uitplaatsen van de ondernemers onderdeel uitmaakt van een breder plan en in goede onderlinge afstemming plaatsvindt. Wel zou het handig zijn als de horecafunctie op de hoek behouden blijft voor invulling van een lunch-/ eetcafé, zodat het als ontmoetingspunt voor en in de buurt kan fungeren. Daarnaast is denkbaar dat bij een eventuele herontwikkeling van het Eveen Twiskehuis in pandige, naar buiten georiënteerde voorzieningen (zoals een kapper en fysiotherapeut) worden gerealiseerd die ook voor buurtbewoners toegankelijk zijn.

4. HET PLEJADENPLEIN

Ruimtelijke kwaliteiten

Het Plejadenplein maakt onderdeel uit van de eerste fase van de realisatie van Tuindorp-Oostzaan en is gerealiseerd in het lager gelegen deel van de wijk. Tot midden jaren 50 huisvestte het de voetbalclub Meteor. Het Plejadenplein is een plein in het hart van Tuindorp Oostzaan. Aan de zuidzijde loopt de Meteorenweg, aan de oostzijde is bebouwing, aan de noordzijde staan de Bethelkerk, OBS de Poolster en het Huis van de Wijk. Aan de oostzijde zit de speeltuin, buurthuis het Middelpunt,. Op het centrum van het plein ligt een grasveld en het pierenbadje.

Sociale Kwaliteiten

Vijf maatschappelijke voorzieningen zijn rondom het plein gevestigd. Allen met hun rug richting het plein gericht. Om deze reden is programmering van deze partijen niet primair gericht op het plein.

Drie maanden per jaar is het plein een drukbezochte plek in de wijk en biedt het kansen gericht op sociale cohesie. De rest van het jaar is het rustig op het plein en biedt de herinrichting en extra ruimte voor programmering om het plein het jaar rond beter te laten gebruiken. Uitgangspunten voor ontwerp zijn vergroenen, verbinden en ruimte geven aan programmering.

Bijkomend aandachtspunt bij de ontwerpfase en toekomstige herinrichting is Focusopgave Waterdruk in Tuindorp Oostzaan. De waterdruk (bij hevige regenbuien) in de wijk is hoog. Om deze reden doet een project-leider onderzoek naar de mogelijkheden om deze in het gebied te verlichten. Hierbij kan het Plejadenplein gezien worden als onderdeel van het probleem én de oplossing. Onderdeel van het probleem aangezien het Plejadenplein verhoogt ligt ten opzichte van de rest van de wijk en hiermee bij hevige buien zorgt voor extra waterdruk in omliggend gebied. Tegelijkertijd is het Plejadenplein onderdeel van de oplossing door bij de herinrichting rekening te houden met oplossingen (zoals wadi's) die de waterdruk verlichten.

Economische Kwaliteiten

Het plein huisvest geen commerciële partijen met bijvoorbeeld horecafunctie. In de zomermaanden staat er regelmatig een ijsverkoper op het plein. Daarbij is tijdens de participatie met gebruikers en omwonenden van het plein de wens uitgesproken voor meer horecamogelijkheden op het plein die het jaar rond toegankelijk is. Genoemde suggesties focussen zich vooral op een laagdrempelige horeca (patatje, koffie of een broodje). In de ontwerpfase onderzoeken we of het Middelpunt qua ontwerp meer transparantie naar het plein kan bieden en hiermee laagdrempelige horeca kan worden gestimuleerd.

1. GESPREKSPARTNERS

1. **Bewoners en ondernemers Zonneplein**

2. **Ondernemers Mercuriusplein**

3. **Projectleider herontwikkeling Plejadenplein**

4. **Ecvean Twiskehuis – Miraplein**

5. **Projectleider groot onderhoud Miraplein**

6. **Ymere (diverse gesprekspartners)**

7. **Stadsherstel - Zonnehuis**

8. **SoSial Spaces (Sacramentskerk)**

9. **Historisch Archief Tuindorp Oostzaan**

10. **Puur Natuur Tuin**

- GEMEENTE AMSTERDAM:**
11. **Gebiedsteam Noordwest, stadsdeel Noord**

12. **Economische Zaken**

13. **Werk Participatie en Inkomen**

14. **Wonen**

15. **Projectleiders focusopgaven Hitte en Water,
talentontwikkeling jongeren en naschoolse activiteiten**

16. **Verkeer en Openbare Ruimte**

17. **Ruimte en Duurzaamheid**

18. **Kunst en Cultuur**